

תלה"מ

בית משפט לעניני משפחה תל אביב - יפו 14556-06-19

24/05/2020

בפני השופטת:

קרן גיל

-נגד-

התובע:

פלוני

עו"ד שלומי ויינברג

עו"ד אביתר כהן הנתבעת:

פלונית

עו"ד יורם מושקט

עו"ד אוריין אשכולי יהלום

פסק דין

תביעת איש נגד גרושתו בגין פרסומים בשתי קבוצות Facebook סגורות בהן חברות נשים גרושות בלבד, וזאת ללא ציון מפורש של שמו.

א. רקע רלוונטי ועיקר טענות הצדדים

התובע (להלן בשם בדוי 'אברהם') והנתבעת (להלן בשם בדוי 'שרה'), הם בני זוג לשעבר, ולהם שלושה ילדים משותפים, תאומים בגירים בני כשמונה עשרה שנים וחצי, וקטינה בת כשתים עשרה שנים וחצי.

כלל ההליכים בעניינם של אברהם ושרה (יחד להלן 'הצדדים') התנהלו בבית הדין הרבני האזורי בתל אביב. ביום 4.6.2018 ניתן על ידי בית הדין הרבני תוקף של פסק דין להסכם גירושין בין הצדדים, והם התגרשו.

בראשית חודש פברואר 2019 הגיש אברהם בקשה ליישוב סכסוך. בחודש יוני 2019, לאחר שהתיק ליישוב סכסוך נסגר בהעדר הסכמה, הגיש אברהם את התביעה בהליך זה ועתר לחייב את שרה בתשלום פיצויים בסך 250,000 ש"ח בגין הפרת חוק איסור לשון הרע.

לטענת אברהם שרה יצאה ב"קמפיין" הכפשות נגדו באמצעות פרסום פרטים שעניינם בין בני זוג ושאינם ענייני של איש בקבוצות פייסבוק המונות אלפי חברות. אברהם הפנה לשמונה פרסומים של שרה. לטענתו, כל אחד מהפרסומים מהווה הפרה של חוק איסור לשון הרע משמרתם לבזות אותו, להכפישו ברבים ולביישו בעיני גולשים ובעיקר גולשות ברשת האינטרנט. לטענתו הפרסומים מציגים אותו כעברין פלילי, כגנב, כמי שמחטט בתיקים, כגבר מתעלל, כאדם לא אמין, כמי שמסית את בתם המשותפת של הצדדים נגד אמה, כנרקסיסט וכשתלטן, כמי שבגד באשתו, כאדם אלים ומסוכן, כמי שביצע מעקבים אחר גרושתו וכשקרן פתולוגי. מוסיף הוא שעל אף ששמו המפורש לא צוין בפרסומים, ניתן בקלות לקשרו אליהם בשם לב לכך ששמו הופיע, נכון למועד הפרסומים, בתמונות המשותפות של הצדדים בדפי הפייסבוק של בני הזוג, וניתן היה להבין שהוא אבי הילדים והגרוש עליו מפרסמת שרה את ההשמצות הקשות. לטענת אברהם, בהתאם לסעיף 7א(ג) לחוק איסור לשון הרע הוא זכאי לפיצוי הסטטוטורי המקסימלי עבור כל פרסום, בסך כולל של 1,120,000 ש"ח (בסיכומי תיקן אברהם את הסכום ל- 980,000 ש"ח). זאת משום שמלשון הפרסומים ומההתנהלות החוזרת שבהם עולה כוונתה הזדוניית של שרה לפגוע בו. עם זאת, לצרכי אגרה העמיד אברהם את סכום התביעה על הסך של 250,000 ש"ח 'בלבד'.

מנגד טוענת שרה שיש לדחות את התביעה משלא היה בה כל צורך או ערך של ממש. לטענתה לא נשלח אליה מכתב התראה כמקובל ואין מחלוקת שמיד עם קבלת דרישתו הראשונה של אברהם להסרת הפרסומים באמצעות מסירת בקשתו ליישוב סכסוך – היא הסירה את הפרסומים האמורים. עוד טענה שרה שלא היה בכוונתה לפגוע באברהם וזאת ניתן ללמוד מהטעמים הבאים: ראשית, הפרסומים בוצעו כחלק מתהליך של טיפול עצמי, שיקום והחלמה שעברה אחרי הגירושין בקבוצות סגורות בהן חברות רק נשים שעברו הליכי גירושין. בקבוצות אלה, הנשים משתפות נשים אחרות שעברו חוויה דומה בתחושות, בחרדות ובקשיים שחוו במהלך הנישואין ובתהליך הגירושין, והכתיבה מהווה חלק בלתי נפרד מתהליך השיקום שהן עוברות. כמו כן, לקבוצה "כללי קהילה" ברורים שמטרתם לשמור על פרטיות חברות הקבוצה הסגורה ולאפשר מרחב בטוח לשיתוף. שנית, הפרסומים בוצעו תחת שם נעוריה "שרה ברזילי" ולא תחת השם "שרה בן דוד" והיא אף כלל לא הזכירה את שמו של התובע. שלישית, אף לא אחת מהחברות בקבוצות הסגורות הייתה חברה שלה בפייסבוק בתקופה בה כתבה, ולכן בהתאם להגדרות הפרטיות של החשבון שלה – לא הייתה להן כל גישה לתמונות שלה או לפרופיל שלה והן לא יכלו לקשר את הפרסומים לאברהם. כמו כן כפי שאף עולה מהתצהירים שהוגשו מטעמו של אברהם, הגורם היחיד שקישר בין אברהם לפרסומים הייתה זוגתו הנוכחית שהייתה חברה בשתי הקבוצות הסגורות ומכירה את שרה כגרושתו. לעניין ההגנות בחוק איסור לשון הרע מתייחסת שרה לכל פרסום בפני עצמו וטוענת שעומדות לה בין היתר הגנת אמת הפרסום אברהם וכיחה אמיתות הדברים אותם כתבה, והגנת תום הלב אברהם פרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע ונועד להגן על עניין אישי כשר שלה, שהוא הצורך בשיתוף ותמיכה בין חברות הקבוצה הסגורה. לחילופין טוענת שרה שעומדת לה הגנת 'זוטי דברים' שאינה מקימה עילה לזכות בפיצוי, מקום שמדובר בפגיעה מזערית בזכות שאין דרכו של "האדם הסביר" להביאה בשערי בית המשפט. לסיום טוענת שרה שלאברהם לא נגרם כל נזק עקב הפרסומים שכאמור כבר הוסרו מהמרשתת, והדבר אף לא פגע כלל באפשרותו למצוא בנות זוג או ביחסיו עם בת זוגו הנוכחית שאף דומה שהתחזקו סביב המאמץ המשותף עקב ניהול ההליך.

אין חולק שעסקינן בשמונה 'פרסומים', שני פוסטים ושש תגובות, שפורסמו בעמודים של קבוצות פייסבוק סגורות לנשים בלבד. חלק מהפרסומים בעמוד של קבוצת הפייסבוק "מתחילות מחדש- קהילה לנשים גרושות בהליכי גירושין" המונה כ- 1,100 חברות וחלקם בעמוד של קבוצת הפייסבוק "אני מלכה גרושה באושר עם גאיה קורן" המונה כ-3500 חברות. להלן לשון הפרסומים:

6.1 ביום 11.8.2018 הגיבה שרה לפוסט שכתבה חברה אחרת בקבוצה, וכתבה: "כתבת כל כך יפה! אני קיוויתי שהגירושין שלי יעברו בצורה מכבדת, בשביל הילדים. אבל צריך שנים לטנגו. לאורך כל הדרך לא אמרתי עליו מילה רעה, אבל הילדים ראו את אבא שלהם מתעלל באמא שלהם. מחטט לי בתיקים, וגונב לי את המפתחות ועוד. נורא" (להלן 'הפרסום הראשון');

6.2 ביום 11.8.2018 הגיבה שרה לפוסט שכתבה חברה אחרת בקבוצה, וכתבה: "היינו ברבנות. בהתחלה העו"דים נכנסים. הם לא האמינו לסיפורים שלו. הבינו די מהר עם מי יש להם עסק" (להלן 'הפרסום השני');

6.3 ביום 7.9.2018 כתבה שרה בקבוצה את הדברים הבאים: "רק רוצה לפרוק קצת. מסתכלת על עצמי ורואה היכן הייתי לפני שנה. בערב ראש השנה הקודם, הילדים היו איתו (למרות שחיינו תחת קורת גג אחת). עשיתי את המקסימום על מנת לנסות ולהשאיר חיוך על הפנים. רגע לפני שיצאתי מהבית אני מגלה שהמפתחות שלי נעלמו. זו הייתה הפעם השניה בתוך חודשיים. בערב ראש השנה הוא גנב לי את המפתחות של הרכב (ושל הבית). אין לי הוכחות, אבל לילדים ולי לא היה ספק. השארתי אותן לרגע על השולחן בלי השגחה- והן נעלמו. זה היה עוד אחרי שהבית שלי תפסה אותו מחטט בחפצי ועם זאת אחת לחודש, בתקופת הקיזוזים הוא עדיין מצליח להוציא אותי משלוותי. הוא לא מוכן לשלם על חולצות בית ספר, על הוצאות על אורתופד ובדיקות מיוחדות לילדים. עד שאני מאיימת עליו בהוצל"פ..." (להלן 'הפרסום השלישי');

6.4 ביום 11.9.2018 כתבה שרה בקבוצה את הדברים הבאים: "אם יש משהו שלמדתי, זה שכאשר אצא עם משהו גרוש, אסתכל טוב טוב איך הוא מתייחס לגרושתו. ואיך משפחתו מתייחסת אליה... לגרוש שלי יש חברה, וכנראה שלה אין בעיה שהוא מנסה להסיט את הבת שלנו נגדי לידה... אישית, אני שמחה שיש לו חברה. ככה יש לו פחות זמן להציק לי ואני יכולה להמשיך בחיי." (להלן 'הפרסום הרביעי');

6.5 ביום 11.9.2018 הגיבה שרה לפוסט שכתבה חברה אחרת בקבוצה שכותרתו "איך תזהי גבר נרקסיסט" וכתבה: "הייתי נשואה לאחד כזה 17 שנים. ברגע שזה נגמר הרגשתי כזה שחרור. אני כבר לא מוקטנת, כבר לא חלשה, והוא לא שולט בי! אני מלכה, גרושה (חודשיים) באושר!" (להלן 'הפרסום החמישי').

6.6 ביום 2.10.2018 הגיבה שרה לפוסט שכתבה חברה אחרת בקבוצה, וכתבה: "תקופה ארוכה ידעתי שהוא בוגד ומאוהב באחרת. ועדיין- חששתי לעשות את הצעד" (להלן 'הפרסום השישי');

6.7 ביום 16.11.2018 הגיבה שרה לפוסט שכתבה חברה אחרת בקבוצה ובו סיפרה שהיא פרודה בשל אלימות מילולית, נפשית ופיזית כלפיה וכלפי הילדים, וכתבה: "הייתי במצב דומה (לא קשה כמו שלך) ויש לי כמה חברות במצב דומה שלך. אני בטוחה שבמרכז לאלימות במשפחה יוכלו לכוון אותך" (להלן 'הפרסום השביעי').

6.8 ביום 13.1.2019 הגיבה שרה לפוסט שכתבה חברה אחרת בקבוצה, וכתבה: "שנה וחצי ישנתי בסלון והוא היה כל הלילה עושה רעש ומדליק לי אורות באמצע הלילה. היו אחרי מעקבים שנה וחצי. אמר לילדים שהוצאתי נגדו צו הרחקה על אלימות במשפחה ויצא מהבית ליומיים וחצי (לא היה ולא נברא והוא גם שיקר על זה לעו"ד שלו)... שיקר לילדים כל הזמן – הם תפסו אותו בשקרים ואח"כ טען שאני מסיתה נגדו" (להלן 'הפרסום השמיני').

ג. דיון והכרעה

ראשית נבחן האם הביטויים בגינם הוגשה התביעה מהווים לשון הרע והאם התקיים יסוד הפרסום. ככל שהתשובה לשאלה זו חיובית, נבחן, האם קיימת לשרה הגנה מפני הפרסום, ביחס לכל אחד מהפרסומים. לבסוף, ככל שיידחו טענות ההגנה, או חלקן, נדון בשאלת הסעד, ובעניינינו, שיעור הפיצוי הראוי בנסיבות העניין (בסיכומיו חזר בו התובע מיתר הסעדים שנתבעו בכתב התביעה).

טרם בחינת השאלות כסדרן, נתייחס למסגרת המשפטית הייחודית בה אנו מצויים - תחולת חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה- 1965 (להלן 'החוק') על חופש הביטוי במרחב המקוון.

8.1 נקודת המוצא בפסיקה כיום היא שהחוק חל גם על פרסומים ברשת האינטרנט. עמדה על כך לאחרונה כבוד השופט ד' ברק-ארז בפסק דינה ברע"א 1239/19 שאול נ' חברת נידלי תקשורת בע"מ (8.1.2020): "אכן, כאמור בפתח הדברים, החוק נחקק לפני למעלה מיובל שנים, מבלי שהמורכבויות של עידן הניו-מדיה היו נגד עיניו של המחוקק. אולם, בית משפט זה כבר התייחס לכך שבהעדר עדכון ראוי של דיני לשון הרע, יש להחילם על פרסומים ברשת בשינויים המתחייבים, ולא להניח קיומה של לקונה (ראו: עניין מור, בעמ' 697). עם זאת, החלה זו צריכה להתחשב בין היתר במאפיינים השונים של רשת האינטרנט. כך, יש לתת את הדעת לכך שרשתות חברתיות הפכו להיות זירה מרכזית של מידע ודעות, מעין "כיכר העיר" מודרנית (שם, בעמ' 694; א"ב 1806/19 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 נ' כסיף, פסקה 42 לפסק דינה של הנשיאה א' חיות (18.7.2019)). הזמניות והנגישות של הרשת החברתית מאפשרת לחלוק מידע ולהביע דעות שונות ביתר קלות וכן להרחיב את תפוצתם של פרסומים לכלל הציבור ללא השקעת משאבים של ממש, בשונה מאשר בעבר (ראו למשל: דפנה ברק (ארז) "חופש הגישה לאמצעי התקשורת - איזון אינטרסים בתחומי הזכות לחופש-ביטוי" עיוני משפט יב 183 (1987)).

8.2 לצד היתרונות הטמונים בזמינות ונגישות המידע ברשתות החברתיות, כדוגמת מתן אפשרות לכל אדם לממש את חופש הביטוי ללא חסמים או התערבות שלטונית, קיימים גם חסרונות וביניהם יכולת הפצה מהירה ורחבה של פרסומי הסתה ושנאה, מידע כוזב או פרסומים פוגעניים ומכפישים. לפיכך על בית המשפט לנקוט משנה זהירות ולאזן בין מימוש תכלית החוק לבין עקרון חופש הביטוי בעת החלת החוק על ביטויים במרחב המקוון: "אם כן, כל הכרעה הנוגעת לאופן תחולתו של החוק על התבטאויות שונות ברשתות החברתיות כרוכה מטבעה במאמץ פרשני, שנועד לגשר על "פער הדורות". זאת בניסיון לשמור על נקודת האיזון הנכונה בין מימוש תכליתו של חוק איסור לשון הרע, לבין האינטרסים הציבוריים כבדי המשקל הניצבים מנגד, ובראשם כמובן חופש הביטוי – שהוא כידוע "ציפור נפשה" של הדמוקרטיה (ע"פ 255/68 מדינת ישראל נ' בן אברהם, פ"ד כב(2) 427, 435 (1968)). בהתאם, יש לנקוט משנה זהירות ולהימנע מפרשנות שתייצר אפקט מצנן המרתיע מפני התבטאות לגיטימית וחופשית ברשת האינטרנט (ראו למשל: עניין נודלמן, בפסקה 62. כן ראו והשוו: עניין ארגון העיתונאים, בפסקה 4 לפסק דיני) (רע"א 1239/19 הנ"ל).

בענייננו - מחד, יש לזכור את המסגרת הייחודית בה נכתבו ה'פוסטים' והתגובות במקרה דנא: קבוצות סגורות ברשת הפייסבוק בהן חברות נשים בלבד. קבוצות סגורות אלה הוקמו במטרה לייצר מרחב מקוון, שבו נשים המצויות בסיטואציה דומה תומכות זו בזו, ולא במטרה לפגוע במאן דהוא. אף שלא מדובר בחוקים עלי ספר, לכל קבוצה כזו 'כללי קהילה' פנימיים שנועדו להגן על פרטיות חברות הקבוצה ולהוות מרחב בטוח לשיתוף עם נשים נוספות. מאידך, יש לאזן את המטרות הלגיטימיות העומדות בבסיס הווייתן של קבוצות אלה עם זכותן של כל אדם לשמירה על כבודו ושמו הטוב, ואין להכשרה באופן גורף כל אמירה אך בשל העובדה שזו הובעה בפורום זה. עתה, נדון בשאלות הדרושות הכרעה:

1.ג האם התבטאויותיה של שרה מהוות פרסום שיש בו משום "לשון הרע"?

סעיף 2(א) לחוק מגדיר "פרסום" באופן נרחב "בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר". סעיף 2(ב) לחוק מורה שלצורך ההגדרה 'פרסום' די בכך שלשון הרע הגיעה לאדם אחד אחר זולת הנפגע, ואם נעשתה בכתב אף די בכך שעשויה הייתה להגיע לאדם אחר זולת הנפגע. כפי שהובהר ברע"א 1239/19 הנ"ל "בשלב זה של התפתחות הפסיקה לא יכול להיות ספק כי פעולה ישראלית של כתיבת "סטטוס" או "פוסט" ברשת החברתית היא אכן פרסום כמובנו בחוק, ועל כן עשויה להקים עילה לתביעה ככל שיש בו משום לשון הרע". בנסיבות אלה לא יכולה להיות מחלוקת שכל אחת מהתבטאויותיה של שרה בקבוצות הפייסבוק מהוות "פרסום" כמובנו בחוק. לעניין זה אין נפקא מינה לכך שהדברים נכתבו בקבוצות סגורות, שכן תפוצתן של קבוצות אלה רחבה ביותר ובכל אחת מהן למעלה מאלף חברות.

סעיף 1 לחוק מגדיר לשון הרע כדבר שפרסומו עלול - "להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם; לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו; לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו...". הלכה היא שלאחר שנקבע מהו הפרסום שעשה הנתבע, יש לפרש את הפרסום כדי לקבוע מהי משמעותו והאם יש בו משום 'לשון הרע' באופן המקיים חבות על פי החוק. המבחן אותו אימצה הפסיקה לעניין פרשנות הפרסום הוא אובייקטיבי במהותו וקובע מהי המשמעות שקורא סביר היה מייחס למילים (ע"א 740/86 תומרקין נ' העצני, פ"ד מג(2), 333). כמו כן, יש לשים לב שהחוק מסתפק בפוטנציאל פגיעה בכבוד בהגדרת יסוד "לשון הרע" ואינו דורש להצביע על פגיעה קונקרטית.

לפיכך על מנת לקבוע האם מדובר ב'לשון הרע' בענייננו, יש לבחון מהי המשמעות שהאדם הסביר היה נותן לכל אחד מהפרסומים של שרה, והאם גלום בהם פוטנציאל לפגיעה בכבודו של אברהם. המסקנה מהנימוקים המפורטים להלן היא שיש להשיב לשאלה זו בחיוב:

12.1 אף שאברהם לא הוכיח ששרה ניהלה "קמפיין" הכפשות נגדו, לא ניתן להתכחש לכך שהפרסומים עסקו בצנעת חייה עם אברהם והציגו את התנהגותו ותכונותיו באור שלילי. כך, למרות שהפרסומים נבדלים זה מזה ברמת חומרם, המשמעות שהאדם הסביר היה מייחס לתוכן הדברים עלולה הייתה להביא לפגיעה בכבודו ובשמו הטוב. הדבר נכון ביתר שאת ביחס לציבור הנשים הגרושות שנחשפו לפרסומים. בין היתר אברהם מוצג בפוסטים כאדם שהתעלל באשתו אל מול הילדים, כמי שמחטט וגונב חפצים, כמי שמסית את בתו כנגד אמה, כאדם נרקסיסט ושתלטן, כבוגד, כאדם שאינו דובר אמת ומשקר בקביעות גם לילדיו ועוד. במרבית הפרסומים לא מדובר באמירות משתמעות אלא בתיאורים וכינויים שלא ניתן לפרש לשתי פנים.

12.2 אין די בטענת שרה שלא התכוונה לפגוע באברהם או שלא נגרם לו כל נזק. הלכה בפרשנות פרסומי לשון הרע היא שבית המשפט לא ייחס חשיבות לשאלה 'למה התכוון המפרסם להביע בפרסום', שכן מטרת החוק היא למנוע פגיעה בנפגע, ופגיעה שכזו יכולה להיגרם בין אם הייתה מכוונת ובין אם לאו (א' שנהר, דיני לשון הרע, הוצאת נבו, 1997, עמ' 111). לפיכך אף אם נניח ששרה לא התכוונה לפגוע באברהם בפרסומים - פגיעה בשמו הטוב עלולה הייתה להיגרם לו אם מי מהנשים שקראו את הפרסומים היו מקשרות תוכנם לאברהם.

12.3 לא ניתן לקבל את טענת שרה שלא ניתן לקשר את אברהם לפרסומים משום שנעשו באמצעות שם נעוריה "שרה" ולא נקבה בשמו. בעניין זה טען אברהם שאף ששמו לא נזכר במפורש בפרסומים ניתן היה במאמץ לא רב לבצע את הקישור בשם לב לכך שנכון למועד הפרסומים שמו עדיין הופיע בתמונות המשותפות של הצדדים שהיו גלויות בדפי הפייסבוק של שניהם. אף הגב' פלונית, בת זוגו הנוכחית של אברהם (להלן בשם בדוי 'לאה'), העידה שלאחר שנחשפה לפוסטים של שרה בקבוצות הסגורות היא נכנסה לפרופיל של שרה, צפתה בתמונות משותפות שהיו שם וכך הבינה שמדובר בבן זוגה (שורות 1-7 בעמ' 6 לפרוטוקול). בין אם טענתה של שרה שהתמונות בעמוד הפייסבוק שלה פתוחות אך ורק בפני חבריה נכונה ובין אם לאו, לא ניתן להתכחש לכך שברגע שפרסמה את הפוסטים תחת שמה ותמונתה (ועל כך אין חולק) – מישהי מבין אלפי הנשים החברות בקבוצות הפייסבוק עשויה הייתה לקשר בין הפרסומים לבין אברהם, כפי שאכן קרה בפועל. בחקירתו של אברהם את הטענה שלא הייתה שום אפשרות לקשר בין הפוסטים אליו והשיב לעניין זה: "לך זה אולי נראה סביר. אבל עובדה שכאשר בת זוגתי נכנסה לפייסבוק, גם בלי לדעת את השם שלי, היא עשתה את הקישור ואני אתן עוד דוגמא. נניח שיש מישהי שחברה בקבוצה הזאת, לא חברה שלי ולא של שרה, אבל היא מכירה את שרה מהבנק, מהשכונה, מוועד ההורים מאיזשהו מקום אחר. היא גם מכירה אותי ואז היא אומרת הנה שרה כתבה על הגרוש שלה, היא לא אמרה את השם, אבל מי שצריך לעשות את הקישור עושה אותו" (שורות 17-21 בעמ' 10 לפרוטוקול).

12.4 בחקירתה אישרה שרה שלא בדקה את השמות של חברות הקבוצה בצורה יסודית אלא 'פחות או יותר' ושהיא 'לא חושבת' שהייתה שם מישהי שהכירה אותה (עמ' 16 לפרוטוקול). כשנשאלה אם באמת ישבה ועברה כטענתה על קבוצה של 3000 איש כדי לראות אם היא מכירה או לא מכירה את אברהם היא השיבה: "אותי, לא את אברהם. הסתכלתי כן, אבל לא לעומק" (שורה 26 בעמ' 16 לפרוטוקול). דהיינו, גם לשיטתה של שרה

הבדיקה שערכה לא הייתה מקיפה וייתכן בהחלט שהיו בקבוצה חברות נוספות שמכירות אותה או את אברהם והיו יכולות לעשות את הקישור.

12.5 בפסיקה נקבע לא אחת שאין בעובדה ששמו של האדם לא צוין במפורש כדי להסיק שלא ניתן היה לזהותו: "דרישת הזיהוי הינה דרישה מהותית ולא טכנית. השאלה אינה האם שמו של אדם צוין באופן מפורש בדברים שפורסמו. כפי שנקבע בסעיף 3 לחוק, דרישת הזיהוי תמולא באותם המקרים בהם מיוחסים דברים שפורסמו לפרט הטוען לפגיעה באופן משתמע מן הפרסום או כתוצאה מנסיבות חיצוניות או משילובם של הפרסום והנסיבות החיצוניות ... כך למשל, במקרים בהם לא נזכר שמו של אדם בדברים שפורסמו אך נזכרים או מוצגים פרטים המביאים לזיהוי בידי הסביבה הקרובה לו או אף בידי סביבה רחבה יותר - יכול שיימצא המפרסם (או יתר האחראים לפרסום) חייב בגין הוצאת לשון הרע, ובלבד שהמדובר בנתונים שהם בידיעתם הרגילה של אלו ששמעו את הדברים או קראו אותם.. " (ע"א 8345/08 בן נתן נ' בכרי, פ"ד סה(1), 567). כמפורט לעיל, בענייננו די היה בהיכרות שטחית עם אברהם או עם שרה כדי להביא לזיהוי של אברהם כאדם עליו דובר בפרסומים. זאת לאור הנסיבות החיצוניות של הפרסום שנעשה תחת זהותה של שרה ברשת הפייסבוק ולא באופן אנונימי. פרסום מסוג זה מאפשר להיכנס בלחיצת כפתור לעמוד ה'פרופיל' של המפרסם, לצפות בתמונתו ולערוך קישורים בינו לבין אנשים אחרים בקלות יחסית, גם אם ה'פרופיל' אינו פתוח בפני כולם.

המסקנה מהמפורט לעיל היא שיש בכל שמונת הפרסומים משום 'לשון הרע'. אי אזכור שמו של אברהם בפרסומים והעובדה שלא הוכח שאדם נוסף המכיר את אברהם מלבד לאה, זוגתו הנוכחית, נחשף בפועל לפרסומים – רלוונטיים לעניין שיעור הפיצוי.

ג.2 האם עומדת לשרה הגנה מפני פרסום לשון הרע?

לטענת שרה בכל אחד ואחד מהפרסומים עומדות לה אחת מההגנות הקבועות בחוק. נדון בהן על פי סוגן.

הגנת "אמת בפרסום" על פי סעיף 14 לחוק - ביחס לפרסום הראשון, השלישי, הרביעי והשמיני, בהם נאמר בין היתר שאברהם התעלל בה, חיטט לה בתיקים, גנב לה את מפתחות האוטו, ביצע אחריה "מעקבים" ושיקר לילדים. לטענת שרה אלו הוכחו בעדויות ובראיות שהובאו מטעמה באופן המקיים את ההגנה האמורה.

15.1 להגנה זו שני יסודות מצטברים, ואין די בהתקיימות אחד מהם. האחד נוגע למידת האמיתות של הפרסום המהווה "לשון הרע". האחר נוגע למידת "העניין הציבורי" שבאותו הפרסום. בעוד היסוד הראשון הוא עובדתי בעיקרו, היסוד השני עוסק בשאלה הערכית האם קיימים לפרסום יתרונות חברתיים המצדיקים אותו למרות לשון הרע שבו.

15.2 בהתאמה, אין די בהוכחת אמיתות הדברים אותם פרסמה שרה אלא יש להוכיח שלפרסומים אלה יש יתרונות חברתיים המתעלים על החשש מפגיעה בשמו הטוב של אברהם ומצדיקים אותם. סיכומיה של שרה נעדרו התייחסות לתועלת הציבורית שתצמח מהפרסומים. ככל הנראה לא בכדי.

15.3 המבחן שאומץ בפסיקה להכרעה בסוגיה זו הוא 'מבחן התועלת' שהציע פרופ' זאב סגל: "המבחן קובע, כי "עניין ציבורי" המצדיק פגיעה בפרטיות אדם על-ידי פרסום הינו עניין שיש לציבור תועלת בידיעתו, אם לשם גיבוש דעתו בעניינים ציבוריים ואם לשם שיפור אורחות חייו" (א' שנהר, דיני לשון הרע, ע' 228). עוד נקבע שכלל שהעובדות נוגעות לענייניו האינטימיים יותר של הפרט, כך מתחזקת זכותו למנוע פרסומם (שם, עמ' 227). מבחן זה אינו מתקיים בענייננו: אין כל 'עניין ציבורי' בפרסומים של שרה הנוגעים לעניינים פרטיים שבין הצדדים ולא ניתן להצביע על כל תועלת שצמחה לציבור הנשים שנחשפו לפרסומים בענייננו. פרטי הסכסוך שבין שרה לאברהם אינם מעניינין של חברות הקבוצה, וודאי שפרטים אלה לא יכלו לסייע להן בגיבוש דעה בעניינים ציבוריים או בשיפור אורחות חייהן.

15.4 משדרישת 'העניין הציבורי' אינה מתקיימת בענייננו – הרי שלא קמה לשרה הגנת 'אמת בפרסום', ואין צורך לבחון האם יש אמת בדברים שפרסמה, אם לאו.

הגנות "תום הלב" על פי סעיף 15 לחוק - לטענת שרה הפרסומים בהם שיתפה בתחושותיה חוסים תחת הגנות סעיף 15(3) ו-15(5) לחוק.

16.1 גם להגנות הקבועות בסעיף 15 שני יסודות מצטברים: הראשון, שהפרסום נעשה בתום לב, והשני, שהפרסום נעשה באחת מתוך שתיים עשרה הנסיבות המפורטות בסעיף, אשר לשתיים מהן מתייחסת שרה.

16.2 לטענת שרה היא כתבה את הפרסומים בתום לב וללא כל כוונה לפגוע באברהם. זאת ניתן ללמוד מכך שלא פרסמה את שמו של אברהם ואף השתאברהם בשם נעוריה ומכך שהדברים נכתבו בקבוצות סגורות למטרת תמיכה, שיתוף וריפוי עצמי. אברהם לעומתה טען שהפרסומים כללו האשמות והכפשות קשות אשר לא יכולות לחסות תחת הגנת תום הלב. הראיות שהציגה שרה כמו גם עדות בתם של הצדדים מלמדות שהדברים שפורסמו נכתבו מדם ליבה של שרה ושהיא חוותה אותם כ"אמת" מנקודת מבטה, באופן המלמד על תום ליבה, ויחד עם זאת מבלי לחשוב אם הדבר עלול לפגוע באברהם. שרה העידה: "...רציתי לשתף, הרגשתי שזה מקום בטוח כמו גם הרבה נשים אחרות שכתבו דברים דומים. הרגשתי שזה מקום שאני יכולה לפרוק, שאני יכולה לקבל עצות מנשים אחרות שחוו דברים דומים" (שורות 18-20 בעמ' 13 לפרוטוקול). עדותה של שרה היתה מהימנה והיא אף הביעה התנצלות כנה על כך שדבריה פגעו באברהם: "אני לא חושבת שטעיתי, אבל לא הייתה לי שום כוונה לפגוע באברהם, אם הוא נפגע מזה אני מתנצלת כי לא הייתה לי שום כוונה לפגוע בו. ברגע שהבנתי שזה הרגע שהגיע כתב התביעה, הסרתי מיד את כל הפרסומים כי באמת לא הייתה לי שום כוונה לפגוע בו, זה היה אפילו לפני שהתייעצתי עם עו"ד" (שורות 10-13 בעמ' 17 לפרוטוקול). מכאן שהיסוד הראשון מתקיים.

16.3הנסיבה הראשונה - "הגנה על עניין אישי כשר" - להגנה זו ארבעה תנאים מצטברים: "ראשית, נתבע או

נאשם המבקש ליהנות מההגנה צריך להוכיח, כי היה עניין אישי כשר כלשהו, אשר הגנתו הצדיקה את עשיית הפרסום; שנית, עליו להראות שתוכן הפרסום שבמחלוקת נועד להגן על אותו עניין; שלישית, עליו להצביע על כך שהפרסום הופנה רק לאנשים מסוימים שזהותם מתחייבת מהוראות הסעיף; ולבסוף עליו להוכיח כי הפרסום נעשה בתום לב" (א' שנהר, דיני לשון הרע, עמ' 295). לטענת שרה ארבעת התנאים התקיימו משום שהפרסומים נעשו למטרת תמיכה ושיתוף, רק אל אותן חברות בקבוצות סגורות ובתום לב. אף אם נניח שהצורך בשיתוף ותמיכה הוא עניין אישי כשר, ספק רב אם הפרסומים 'הגנו' על עניין זה באופן המצדיק את עשייתם. אין כל קשר בין תוכנם הספציפי של ה'פוסטים' השונים לבין הגנה על זכותה של שרה לשתף נשים אחרות ומובן שלא ניתן להצדיק כל אמירה באשר היא אך בשל הטענה שהיא 'צורך' לשתף בה אחרים. יתר על כן, שרה יכלה להגן על הצורך שלה לשתף ולקבל תמיכה מבלי לפרסם דברים שיש בהם משום לשון הרע וזאת באמצעות כתיבת 'פוסטים' אנונימיים שלא ניתן היה לקשר לאברהם. בנוסף, לא ניתן לקבל את הטענה ששיתוף של אלפי נשים אחרות יכול להוות פרסום המופנה לאנשים מסוימים שזהותם מתחייבת, משום שלא הייתה כל משמעות לזהות הנשים בקבוצה (מלבד היותן גרושות), וניתן היה להשיג את אותה מטרה על ידי שיתוף מספר מצומצם של נשים בקבוצת תמיכה למשל ולא בתפוצה כה רחבה ובלתי מבוקרת. הפסיקה אליה הפנתה שרה אינה רלוונטית לענייננו. במקרה המוצג אב שיתף את חברו הקרוב ואנשי מקצוע בחששות שהיו לו לגבי מצבה הנפשי של אם ילדיו והאפשרות שהיא תפגע בילדיהם המשותפים. הפרסום באותו מקרה היה ממוקד ונועד לאנשים בודדים וה'עניין האישי הכשר' עליו נועד להגן היה חשש לחייו ולחיי ילדיו. להבדיל בענייננו - שרה לא הצביעה על עניין דומה עליו ביקשה להגן באמצעות הפרסומים ואף אישרה בחקירתה שלא ביצעה אותם כדי להזהיר נשים אחרות, אלא לצורכי שיתוף גרידא (שורה 18 בעמ' 13 לפרוטוקול).

16.4הנסיבה השנייה - "הבעת הדעה" - לטענת שרה, הגנה זו עומדת לה ביחס לפרסום השני שעסק בכך שבביה"ד הרבני "לא האמינו לסיפורים שלו" ו"הבינו עם מי יש להם עסק", לפרסום החמישי בו כתבה במסגרת תגובה שאברהם הוא "נרקסיסט" ולפרסום השישי בו כתבה "ידעתי שהוא בוגד בי". המחוקק קבע רשימה סגורה של ארבעה נושאים ועניינים אשר רק בקשר אליהם הבעת הדעה מוגנת. הגנה זו רלוונטית לפרסום השני בלבד, ואינה רלוונטית כלל לפרסומים החמישי והשישי שאינם קשורים להליך המשפטי וכאלה אינם יכולים לחסות בצילה של הגנה זו. לעניין הפרסום השני - על פי הפסיקה "טיבו וסיווגו של פרסום כקביעת עובדה או כהבעת דעה, נקבע על פי מהותו הבסיסית, היינו זו הנלמדת ממשמעותו הכוללת בעיני קורא סביר ואין הוא מאבד מעמדו כפרסום של הבעת דעה, רק בשל כך שנשתרבת לתוכו עובדה כלשהי, אם אין בכך לשנות תכונתו המהותית כמתואר" (ע"א 723/74 הנ"ל). הדעת נותנת שקוראת סבירה יכולה הייתה להבין שכששרה כותבת "הם לא האמינו לסיפורים שלו" זו דעתה האישית, ולא עובדה שיש צורך להוכיח. גם הפורום בו כתבה - קבוצת פייסבוק סגורה לנשים גרושות - הוא מרחב בו כל אישה כותבת את התרשמותיה הסובייקטיביות מאירועים שחוותה, ובאופן זה יש לקרוא ולפרש את הדברים כל עוד אינם מוצגים כאמת אבסולוטית. על כן טענת שרה שהפרסום השני נהנה מהגנת "הבעת הדעה" הקבועה בסעיף 15(5) לחוק מתקבלת. בנסיבות אלה אין צורך לדון בטענה החלופית לגבי אשר לתחולתה של הגנת "זוטי הדברים". אשר לפרסום החמישי והשישי - משאלה לא נעשו באחת מן הנסיבות המפורטות בסעיף 15 לחוק- הגנת "הבעת הדעה" אינה יכולה לחול עליהם, וטענות שרה בעניינם נדחות אף מבלי לדון בשאלת סיווגם כעובדה או כדעה.

המסקנה מכל שפורט לעיל היא שתוכן שמונת הפרסומים מהווה לשון הרע על פי סעיף 1 לחוק, ורק ביחס לפרסום השני חלה ההגנה הקבועה בסעיף 15(5) לחוק. עתה נבחן מהו שיעור הפיצוי הראוי בנסיבות העניין.

סעיף 7 לחוק מורה שפרסום לשון הרע הוא עוולה אזרחית –נזיקית. על מנת לחייב בפיצוי כספי לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] יש להוכיח את הנזק שנגרם ושיעורו. ואולם, סעיף 7א לחוק מקנה לבית המשפט סמכות לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי ללא הוכחת נזק בשיעור של כ- 70,000 ש"ח, ובמקרה בו הוכח שלשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע – בכפל הסכום. לטענת אברהם הוא זכאי לפיצוי המקסימאלי עבור כל אחד משמונת הפרסומים, משום שהפרסומים 'משמיצים חמורים' בהיקף חשיפה גבוה ובסגנון 'בוטה ופוגעני' המלמד על כוונת הזדון שבהם. עוד טוען הוא שעצם העדת הבת שרה וחשיפתה לפרסומים מהווה שיקול נוסף לחומרא. אף על פי כן העמיד את סכום התביעה הכולל על 250,000 ש"ח 'בלבד' לצרכי אגרה.

ברע"א 10530/03 בן גביר נ' דנקנר (12.11.2006) שרטט בית המשפט העליון את השיקולים שיש לבחון בעת פסיקת פיצויים בגין לשון הרע: "שיעור הפיצוי נגזר, בין היתר, מחומרת הפגיעה שארעה. ככל שאופי ההאשמות המיוחסות לנפגע חמורות יותר, כך ראוי להגדיל את סכום הפיצוי... עשיית שימוש בתיאורים פוגעניים במיוחד יצדיקו החמרה בפסיקת הפיצויים... עוד יתחשב בית המשפט בתפוצת הפרסום, והיא תהווה שיקול חשוב בקביעת גובה הפיצוי... פרסום בתפוצה גדולה, כגון פרסום באמצעי התקשורת, מחמיר את הפגיעה ומצדיק הגדלת הפיצוי... להתנהגות הניזוק ולמעמדו קודם לארוע הפגיעה ולאחריו ינתן משקל בהערכת הפיצוי. כן ינתן משקל להתנהגות הפוגע בעת הפרסום, לפניו ולאחריו. ינתן משקל לעובדת התנצלותו, או סירובו להתנצל, ודבקותו באמירות הפוגעניות בלא לחזור בו מהן... בית המשפט יתחשב בהיקף הפגיעה, במעמדו של הניזוק בקהילתו, בהשפלה שסבל, בכאב ובסבל שהיו מנת חלקו, ובתוצאות הצפויות מכל אלה בעתיד."

נוסף לשיקולים שפורטו לעיל, יש להתחשב בזיהוי הצדדים, בני זוג לשעבר. "כאשר עסקין בסכסוך משפחתי, שומה על בית המשפט לנקוט משנה זהירות בבואו לפסוק פיצויים בגין פרסום לשון הרע. סכסוכים מסוג כזה הם מטבע הדברים טעונים מאוד מבחינה רגשית, ועלולים לגרור ביטויים חריפים שנאמרים בסערת רגשות. גם כעניין שבמדיניות, אין לעודד צדדים לסכסוך משפחתי להגיש תביעות לשון הרע בגין כל ביטוי פוגע שנאמר על ידי הצד שכנגד, שאם לא כן, בתי המשפט לענייני משפחה יוצפו בתביעות לשון הרע לרוב" (עמ"ש (ת"א) 47311-10-13 פלוני נ' פלמונית (19.5.2014)).

בענייננו, ראוי לפסוק פיצוי הנמוך מגבול הפיצוי שנקבע בסעיף 7א לחוק, באופן משמעותי, זאת מהנימוקים הבאים:

21.1 הסכסוך בין הצדדים הוא סכסוך משפחתי טעון מאד מבחינה רגשית. אחת הדרכים בהן שרה בחרה לפרוק את המטענים הרגשיים המלווים אותה הוא שיתוף בפורומים סגורים של נשים גרושות בפייסבוק. אף שבחלק מהפרסומים שרה חרגה מגבולות הטעם הטוב, בית המשפט שוכנע שאלה לא נעשו במטרה לפגוע באברהם והוא אכן לא נפגע בצורה חמורה מהדברים.

21.2 שמו של אברהם לא נכתב באף אחד מהפרסומים ואלה בוצעו תחת שם נעוריה של שרה, ולא בשם משפחתה באותו מועד.

21.3 הפרסומים פורסמו בקבוצות פייסבוק סגורות לנשים גרושות בלבד, שלא ניתן לשתף את המידע בהן מחוץ לקבוצה, ואברהם לא הצליח להצביע על אדם שנחשף בפועל לפרסומים מלבד לאה, זוגתו הנוכחית.

21.4 ששה משמונת הפרסומים הם תגובות שכתבה שרה לפוסטים של חברות אחרות בקבוצות, ורק שניים מהם הם פוסטים (רע"א 4447/07 מור נ' ברק אי.טי.סי [1995] החברה לשרהוטי בזק בינלאומיים בע"מ (25.3.2010)).

21.5 הפרסומים הוסרו מיד עם הגשת הבקשה ליישוב סכסוך וספק רב אם נותרו מהם עקבות כלשהם במרשתת. שרה גם הביעה התנצלותה הכנה בדיון.

21.6 אף שבקבוצות הפייסבוק חברות במצטר כ- 4,600 נשים גרושות, רק נשים המכירות גם את אברהם וגם את שרה יכלו להבין במי מדובר. בפועל אברהם הצביע על אדם אחד בלבד שנחשף לפרסומים וידע לערוך את הקישור – זוגתו הנוכחית, לאה. אברהם טען שהפרסומים פגעו באפשרות שלו למצוא בעתיד בנות זוג וב'חתימה הדיגיטלית' שלו אך טענה זו לא הוכחה. האישה היחידה שזיהתה אותו בוודאות מהפרסומים היא לאה אך הדבר לא פגע בזוגיות שלהם על אף הטענה שאברהם היה צריך לספק לה הסברים ביחס להאשמות כלפיו.

21.7 הגם ששמונת הפרסומים עולים כדי "לשון הרע" יש לקרוא את הדברים בקונטציה הייחודית בה נכתבו- קבוצת פייסבוק שבה נשים מרגישות בנח "לשפוך" את לבן ולשתף אחרות באירועים שחוו סביב תקופת הגירושין. לא בכדי אחד מכללי הקבוצה הוא שמירה על פרטיותן של הנשים החברות בה, במטרה לאפשר מרחב בטוח להתבטאויות מסוגים שונים. במקרה דנן זירת השיח משליכה על אופי הביטויים וחומרם ומהווה אף היא שיקול להפחתת הפיצוי (ר' לעניין זה גנאים, קרמניצר ושנור, דיני לשון הרע – הדין המצוי והדין הרצוי, בעמ' 447).

21.8 התנהגותה של שרה הן בעת ביצוע הפרסומים והן אחריהם מצדיקה הקלה בפיצוי - בניגוד לטענתו של אברהם מצאתי כאמור ששרה כתבה את הדברים בתום לב וללא כוונת זדון. שרה לא נקבה בשמו של אברהם, ביצעה את הפרסומים בשם נעוריה ולא בשם משפחתה באותו מועד ואף הייתה סבורה שהנשים בקבוצה לא מכירות אותה ועל כן לא יוכלו לקשר בין אברהם לבין שנכתב.

21.9 אברהם לא מצא לנכון לפנות לשרה במכתב או במייל או בכל דרך אחרת ולבקש אותה להסיר את הפרסומים, אלא בחר להגיש תביעה בשל פרסומם.

מנגד, לא ניתן להתעלם מכך ששרה לא נקטה בזהירות המתבקשת בנסיבות העניין. ככל והרגישה 'צורך' לשתף אחרות במחשבותיה והאשמותיה כלפי אברהם ראוי היה לפרסם את הדברים בצורה אנונימית על מנת להימנע באופן מוחלט מזיהויו. לעניין "לשון הרע" די בכך שהדברים עברו לאדם אחד אחר זולת הנפגע ובענייננו אין

מחלוקת שלא נחשפה לפרסומים והבינה שמדובר באברהם. לפיכך אף לא ניתן להתעלם מעוגמת הנפש וחוסר הנעימות שנגרמו לאברהם שנאלץ להסביר ולהצדיק את עצמו מול לאה וחשש שמא שמו הטוב נפגע גם בקרב נשים נוספות.

לאור מכלול השיקולים שפורטו לעיל, נפסק פיצוי עבור כל אחד משני הפוסטים בסך 1,800 ש"ח ופיצוי עבור כל אחת מחמש התגובות בסך 800 ש"ח, ובסך הכל 7,600 ש"ח.

ד. התוצאה

התוצאה היא שהתביעה מתקבלת באופן חלקי. נפסק שתוכן שמונת הפרסומים מהווה לשון הרע על פי סעיף 1 לחוק, ורק ביחס לפרסום השני חלה ההגנה הקבועה בסעיף 15(5) לחוק. שרה תשלם לאברהם פיצוי בשיעור כולל של 7,600 ש"ח בתוך 30 ימים מהיום.

לעניין הוצאות ההליך - בראי השיקולים שהותוו בפסיקה בעניין פסיקת שכר טרחה ריאלי וסבירות הוצאה, בשים למהות ההליך ולתוצאתו כמו גם לפער בין הסכום שנתבע לסכום שנפסק – יישא כל צד בהוצאותיו.

ניתן היום, א' סיוון תש"פ, 24 מאי 2020, בהעדר הצדדים.

פרסום פסק הדין, בהשמטת שמות ופרטים מזהים, הותר ביום 30.7.2020.